

Νίκος Τζανάκος

# Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΣΤΟΝ ΜΟΡΙΔ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΜΑΙΖΩΝ



εκδόσεις  
"ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΣ"

Η Γαλλική Εκστρατεία  
στον Μοριά και  
ο Στρατάρχης Μαιζών

ΤΙΤΛΟΣ: Η Γαλλική Εκστρατεία στον Μοριά και ο Στρατάρχης Μαιζών

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Νίκος Τζανάκος

COPYRIGHT: Νίκος Τζανάκος & ο εκδότης

ΠΡΩΤΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ: Ιούνιος 2017

ISBN: 978-960-6628-92-4

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Νίκος Τζανάκος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Κατερίνα Τσιούμα

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ – ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μαρία Αντωνιάδη

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ – ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Μιχάλης Σιγάλας

ΕΚΤΥΠΩΣΗ – ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ταχυεκτυπώσεις – Γραβάνης ΕΠΕ

Τηλ.: 2610 461780, E-mail: info@tachytypo.gr

Π. Γκότσης & Σία ΕΕ

Τεοφιθέας 2, 264 42 Πάτρα

Τηλ. 2610-432.200, fax 2610-430.884

www.yapi.gr, www.facebook.com/ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΣ

*Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική μερική ή περιληπτική, κατά παράφραση ή διασκευή, απόδοση του περιεχομένου του βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, με την προηγούμενη όμως γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.*

*Το όποιο οικονομικό έσοδο τυχόν προκύψει για τον συγγραφέα από τη συγκεκριμένη έκδοση έχει παραχωρηθεί εξαρχής ως δικαίωμα στο Κωνσταντοπούλειο Ενημερίο της Πάτρας.*

Εξώφυλλο: Σύνθεση με προσωπογραφία Nicolas-Joseph Maison προγενέστερη του 1840 και χάρτη της Πελοποννήσου του 1855 (βλ. και Colton, G. W., *Colton's Atlas of the World Illustrating Physical and Political Geography*, Vol 2, New York, 1855). Υλικό δημόσιας χρήσης από τη Wikipedia.org.

Νίκος Τζανάκος

Η Γαλλική Εκστρατεία  
στον Μοριά και  
ο Στρατάρχης Μαιζών

εκδόσεις  
"ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΣ"

*Στη Σταυρούλα και τον Δημοσθένη,  
στον Γιώργο και τον Νεοκλή.*

*Η ιστορία δεν είναι χρήσιμη  
επειδή διαβάζει κανείς εκεί το παρελθόν,  
αλλά επειδή διαβάζει το μέλλον.*

JEAN-BAPTISTE SAY, 1767–1832

ΓΑΛΛΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

## Περιεχόμενα



<i>Δρ Ευγενία Πιεροή</i> Μια ολοκληρωμένη ιστορική μελέτη, ένα παράδειγμα για τη διεξαγωγή αναλόγων μελετών .....	11
<i>Ξενοφών Αργ. Παπαευθυμίου</i> «Η πόλη είναι η σκηνή και το σκηνικό της ιστορίας», Κάρολος Μαξ .....	15
<i>Σταύρος Ιντζεγιάννης</i> Μια Πάτρα άγνωστη που δεν την έχουμε διδαχθεί .....	17
Εισαγωγή Αφορμή η οδός Μαιζώνος .....	21

### **ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ • Οι Γάλλοι στον Μοριά**

---

1. Το ελληνικό ζήτημα στη σκακιέρα των συμφερόντων των Μεγάλων Δυνάμεων .....	29
2. Ιστορική αναδρομή στον περιηγητισμό .....	33
3. Φιλέλληνες .....	65
4. Η γεωστρατική θέση της χώρας .....	72
5. Νικόλαος Ιωσήφ Μαιζών (1771–1840) .....	79
6. Το γαλλικό εκστρατευτικό σώμα στον Μοριά το 1828 .....	88
7. Η Πάτρα των ερειπίων .....	99
8. Αλληλογραφία Καποδίστρια-Μαιζών (31 Αυγούστου 1828 – 2 Νοεμβρίου 1830) .....	114
9. Ιάκωβος Μανζάρ (1805–1874) .....	135
10. Βαρόνος Φίλιππος Ιγκονέ .....	186
11. Ιωάννης Φραγκίσκος Μάξιμος Ρεμπώ .....	198
12. Μανιάτες, Κολοκοτρώνης και Ιμπραήμ .....	209
13. Μέλη της στρατιωτικής αποστολής .....	224

14. Για πρώτη φορά η ελληνική σημαία στα Κάστρα της Πάτρας και του Μοριά (Ρίου) – 1η Αυγούστου 1829 .....	242
15. Η Γαλλική Επιστημονική Αποστολή στον Μοριά το 1829 .....	247
16. Τα μέλη της Γαλλικής Επιστημονικής Αποστολής .....	281
17. Από τον Μαιζών ο πρώτος χορός στην ελεύθερη Πάτρα .....	320
18. Πολιτικά, στρατιωτικά, πολιτιστικά κέρδη των Γάλλων .....	325

### **ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ • Παράλληλες σελίδες**

Γάλλοι έμποροι και πρόξενοι στην Πάτρα .....	331
Όταν οι Έλληνες εκστόμισαν τα πέντε αιώνια γράμματα .....	334
1821–1825: 196 Γάλλοι, φιλέλληνες και τυχοδιώκτες .....	340
Γάλλοι φιλέλληνες οι οποίοι υπηρέτησαν την Ελλάδα από το 1811 έως το 1860 .....	354
Γενικό Επιτελείο Εκστρατευτικού Σώματος Μορέως .....	359
1830-1832: Τα σύνορα του ελληνικού κράτους και η Συνθήκη του Λονδίνου .....	363
Όταν για τις ανάγκες του αγώνα «αναστήθηκε» ο Μέγας Ναπολέων, έγινε «χριστιανός» ο Αλή πασάς, «δώσαμε» ναυτικές βάσεις στους Αμερικανούς, παιζόταν η Ελλάδα στα χρηματιστήρια! .....	367
Εντυπωσιακά γρήγορη η ανάπτυξη του εμπορίου ή όταν ο Μαιζών διαμαρτυρήθηκε για την κερδοσκοπία .....	372
Υποχρέωση τιμής και μνήμης .....	375
Παράσημα ανδρείας σε Μανιάτες αγωνιστές του 1821 .....	377
Επίλογος	
Η γνώση της ιστορίας αποτελεί οδηγό για το μέλλον .....	385
Βιβλιογραφία .....	387
Ευχαριστίες .....	397
Ο συγγραφέας .....	399

---

**Μια Πάτρα άγνωστη που δεν την έχουμε διδαχθεί**



Μια πόλη, μια εποχή, ένας συγγραφέας, ιστορικός ερευνητής, που ανασύρει το πέπλο των χρόνων για να φανούν δρόμοι, πρόσωπα, ονόματα, βιογραφίες, κατορθώματα, επιτυχίες και αποτυχίες, διδάγματα και αστοχίες.

Η εποχή και η διπλωματία της. Η Πάτρα που μας γέννησε, ή που τη διαλέξαμε, μια μάνα και μια μηριά. Η Πάτρα που ζούμε και δεν την ξέρουμε. Περιπατάμε στους δρόμους της και ποτέ δεν αναρωτηθήκαμε ποιος είναι ο Μαιζών ή ο Μανζάρ ή ο Ιγκονέ, από πού κρατάει η σκούφια τους και ποια η προσφορά τους στο νεότερο μετεπαναστατικό παρελθόν της πόλης.

Ο Νίκος Τζανάκος ερευνά πίσω από την ομίχλη που καλύπτει την ιστορική διαδρομή της Πάτρας, μέσα στον χώρο και ακολουθώντας τα βήματα που περπάτησαν πολιτικοί, στρατιωτικοί, οικονομικοί παράγοντες, αλλά και διανοούμενοι ξένοι και δικοί μας, αποκαλύπτει μέσα από στοιχεία, φωτογραφίες, έγγραφα και χάρτες το πραγματικό πρόσωπο της Πάτρας, πίσω από το προσώπιο που φιλοτέχνησαν οι συνθήκες και οι συγκυρίες, μέσα από μύθους και σκοπιμότητες.

Μια Πάτρα άγνωστη, που δεν την έχουμε διδαχθεί στα σχολικά εγχειρίδια και που τη ζούμε και μας ζει, χωρίς να υποπτευόμαστε το πότε, το πώς, το πού και το γιατί όλα αυτά δηλαδή που διαμορφώνουν την αληθινή ιστορία ενός τόπου και συνθέτουν όχι το προσώπιο αλλά το πρόσωπο.

Κύριο ερέθισμα της έρευνας, όπως αποκαλύπτει ο συγγραφέας, υπήρξε η οδός Μαιζώνος και ο επώνυμος στρατηγός, που το όνομά του διασώζεται καθημερινά από χιλιάδες Πατρινούς που την περνοδιαβαίνουν.

Τι ξέρουμε άραγε για τη φυσιογνωμία του Μαιζών; Τι ρόλο έπαιξε στην απελευθέρωση της Πάτρας από του Οθωμανούς; Πώς τίμησε η Πάτρα τον άνθρωπο που δήλωσε: «Οι πόθοι μου είναι σύμφωνοι με αυτούς των Ελλήνων», κι αλλού, αναφερόμενος ως στρατιωτικός: «Προέχει η δημιουργία τακτικών σωμάτων με συγκεκριμένη οργάνωση και ένα σίγουρο στρατολογικό σύστημα»; Κι ακόμη, όπως αποκαλύπτει η έρευνα του Νίκου Τζανάκου, ο ίδιος ο Μαιζών σε μια εκ βαθέων στιγμή, έχοντας ίσως αηδιάσει από τη συμπεριφορά των ξένων, συμβουλεύει:



«Άσχετα του τι θα είναι καλό για τη Γαλλία, την Αγγλία και τη Ρωσία, κοιτάξτε τα συμφέροντα της Ελλάδος». Είναι συγκλονιστική η μαρτυρία, γιατί ομολογείται από έναν άνθρωπο που υπηρετεί τα συμφέροντα των ξένων, αλλά και δεν μπορεί παραβλέπει τη μεγάλη αλήθεια που του δημιουργεί, ίσως, ένα συνειδησιακό πρόβλημα.

Ο συγγραφέας σημειώνει την ομολογία των ξένων, διαλύοντας έναν μύθο: «Η απαρχή της εθνικής ζωής των Ελλήνων αποδίδεται συχνά στην ευεργετική πρωτοβουλία των ξένων. Η αλήθεια είναι πως οι Έλληνες οφείλουν την εθνική απελευθέρωσή τους στους εαυτούς τους. Είναι έργο των χειριών τους. Η Ευρώπη αποφάσισε την επέμβαση ύστερα από επτά χρόνια, αφού χόρτασε το θέαμα της σφαγής». Ο γάλλος διπλωμάτης Κόμης Μολέ έγραφε: «Εάν η Γαλλία είναι ακόμη Γαλλία, το οφείλει κυριολεκτικά σε δύο ανθρώπους που τα ονόματά τους δεν πρέπει ποτέ να ξεχάσει: στον τσάρο Αλέξανδρο και κυρίως στον Καποδίστρια».

Διαβάζοντας όλα αυτά, που η έρευνα του συγγραφέα φέρνει στο φως, σε θλίβει το γεγονός ότι οι ξένοι αναγνωρίζουν αυτό που η Ελλάδα δε φρόντισε να διαφυλάξει και που το υπογραμμίζει ο συγγραφέας, αποδίδοντας τον οφειλόμενο φόρο τιμής στον πρώτο κυβερνήτη.

Μέσα από μια πολυεπίπεδη και πολύμοχθη θεώρηση του τόπου και του χρόνου και μέσα από σωρεία εγγράφων, που η ερευνητική ματιά του Νίκου Τζανάκου ξεχώρισε, βλέπουμε τον τρόπο με τον οποίο ο λαός υποδέχθηκε τους συμμάχους του και κατά κάποιον τρόπο ελευθερωτές του.

Για την απελευθέρωση, όπως γίνεται συνήθως, ξέρουμε τα κυριότερα σημεία της, όσα τα εγχειρίδια της ιστορίας μας μάθαιναν, πριν στα νεότερά μας χρόνια η μόδα της απομυθοποίησης θελήσει να σβήσει ό,τι ηρωικό και ωραίο διαφύλαξε η ιστορία, στα έστω σκονισμένα συρτάρια της και που όμως «τύχη αγαθή» κάποιοι, όπως ο Νίκος Τζανάκος, εραστές της ιστορίας, φροντίσουν να διασώσουν για να τα αποδώσουν ιερό και πολύτιμο συνάμα κληροδότημα στους επερχόμενους.

Υπάρχει ακόμη ένα πρόσωπο, που οι περισσότεροι Πατρινοί αγνοούμε. Ο Ιάκωβος Μανζάρ. Ο δεκανέας, τυπογράφος και συγγραφέας, ο οποίος, γνώστης της ελληνικής ιστορίας, θέλησε σε ηλικία 23 ετών να γνωρίσει τη χώρα που θαύμαζε, συμμετέχοντας στο εκστρατευτικό σώμα, προκειμένου να την απελευθερώσει και που γράφοντας για την Πάτρα περιέγραψε την πόλη και τις απίστευτες δυσκολίες των προγόνων μας να τη στήσουν στα πόδια της και να ζήσουν οι ίδιοι και οι απόγονοί τους αξιοπρεπώς.

Μέσα στις 400 σελίδες της έρευνας του Νίκου Τζανάκου, μια ιστορία γνωστή μας άγνωστη έρχεται στο προσκήνιο, όχι απλώς να συμπληρώσει, αλλά κυριολεκτικά να αποκαλύψει άγνωστα εν πολλοίς στοιχεία, που ο χρόνος ευτυχώς φύλαξε με ευλάβεια, στοχεύοντας στην έρευνα κάποιου πατριολάτρη, ο οποίος θα έσκυβε με αγάπη, παραμερίζοντας τη σκόνη του καιρού και την αδιαφορία των ανθρώπων, να συμπληρώσει την εικόνα στις λεπτομέρειες που αγνοούμε και κάτω από το λούστρο που σκεπάζει το επικάλυμμα να δείξει ξύνοντας το βερνίκωμα της πολιτικής και κάποιας σκοπιμότητας —γιατί όχι;— την αληθινή εικόνα.

Μαζί με τον Μαιζών θα έρθει και η γαλλική επιστημονική αποστολή το 1829, με αντικείμενο την ιστορική, αρχαιολογική και εικονογραφική τεκμηρίωση. Και είναι παράδοξο, σημειώνει ο συγγραφέας, ότι η επιστημονική αυτή αποστολή λησμονήθηκε. Ανάλογη ήταν και η τύχη του πολύτιμου ανέκδοτου υλικού της.

Δεν είναι όμως μόνο η στρατιωτική ζωή. Από την έρευνα του κ. Τζανάκου μαθαίνουμε πολύτιμες πληροφορίες για την αυτή καθαυτή ζωή των κατοίκων, για την καθημερινότητα στην Πάτρα των πρώτων ελεύθερων χρόνων.

Όλος αυτός ο θησαυρός, που καταγράφεται στις 400 σελίδες, μέσα από μια καταπληκτική βιβλιογραφία, με σωρεία εικόνων, αποτελεί τη νεότερη ιστορία των Πατρών από μια άλλη οπτική. Αυτή που ξεμακραίνοντας από τις ωραιοποιημένες —γιατί όχι και σκοπιμότητες;— εικόνες δίνει την ιστορία βασισμένη στην ιστορική έρευνα και τα αποδεικτικά στοιχεία της, αποτελώντας ένα πολύτιμο ανάγνωσμα —όσον αφορά τη δομή, την καταγραφή και τη λογοτεχνική παρουσίαση για τον αναγνώστη— αλλά συνάμα και ένα πολύτιμο εργαλείο επιστημονικής μελέτης για τον όποιον ερευνητή και μαζί φυσικά ένα απόκτημα για όποια πατραϊκή και όχι μόνο βιβλιοθήκη.



Στις τρεις συμμάχους (Αγγλία, Γαλλία και Ρωσία), οι οποίες αποφάσισαν να «νομιμοποιήσουν» ως κράτος την Ελλάδα, όταν αυτό εξυπηρετούσε τα συμφέροντά τους, είναι αφιερωμένη η παραλιακή πλατεία της Πάτρας.

Η απαρχή της εθνικής ζωής των Ελλήνων αποδίδεται συχνά στην ευεργετική πρωτοβουλία των ξένων. Η αλήθεια είναι πως οι Έλληνες οφείλουν την εθνική απελευθέρωσή τους στους εαυτούς τους. Είναι έργο των χεριών τους. Η Ευρώπη αποφάσισε την επέμβαση, ύστερα από επτά χρόνια, αφού χόρτασε το θέαμα της σφαγής. Αυτή η αργόσυρτη εξόντωση δίνει δικαιώματα σε κείνους που κατόρθωσαν να επιβιώσουν.

Edgar Quinet (1803–1875)  
 Ιστορικός και συγγραφέας,  
 μέλος της γαλλικής επιστημονικής  
 αποστολής στον Μοριά το 1829.

## Αφορμή η οδός Μαιζώνας



Η οδός Μαιζώνας, με μήκος 2.800 μέτρων, είναι από τους μεγαλύτερους, γνωστότερους και πιο πολυσύχναστους δρόμους της Πάτρας. Η οδός που διασχίζει το κέντρο της πόλης έχει ενσωματωθεί στην καθημερινότητα των κατοίκων από καιρό. Όταν ξεκίνησε η έρευνα για το τι κρύβεται πίσω από την πινακίδα με το όνομα του Μαιζών, η αρχική σκέψη ήταν να αποτυπωθεί σε ένα άρθρο λίγων σελίδων μια ιστορική αναφορά σχετικά με τον γάλλο στρατηγό που ήρθε το 1828 για να διώξει τους Αιγύπτιους και να «απελευθερώσει» τον Μοριά. Η αναζήτηση στοιχείων γύρω από τη ζωή του ωστόσο στάθηκε τόσο ενδιαφέρουσα, ώστε το μικρό αρχικά πόνημα να εξελιχθεί σε μια έρευνα συνολικά για τους Γάλλους, τη σχέση τους με την εποχή και την απελευθέρωση. Απέκτησε έτσι πρόσθετο ενδιαφέρον και αξία η μελέτη.

Πίσω, λοιπόν, από την τιμή που έκανε η πόλη στον γάλλο στρατάρχη κρύβονται και αποκαλύπτονται σημαντικά ιστορικά στοιχεία και τεκμήρια τα οποία αφορούν όλο τον Μοριά. Γάλλοι στρατιωτικοί, επιστήμονες, περιηγητές, φιλέλληνες, με διαφορετικό τρόπο ο καθένας διαδραμάτισαν κρίσιμο ρόλο στην εξέλιξη του τόπου μας. Ανάμεσα σε αυτούς ξεχωρίζει ο δεκανέας Μανζάρ, όχι μόνο για το βιβλίο του που συνιστά μοναδική μαρτυρία για την εποχή. Για πρώτη φορά γίνεται γνωστό, ως αποτέλεσμα της έρευνάς μας, ποιος πραγματικά ήταν ο δεκανέας. Ένας πραγματικός φιλέλληνας, ένας δραστήριος δάσκαλος ελληνορωμαϊκής φιλοσοφίας, λάτρης του ελληνικού πολιτισμού, ο οποίος μετέφρασε αρχαίους Έλληνες συγγραφείς και βοήθησε σημαντικά με τη διδασκαλία του να γίνουν αναγνωρίσιμοι και στη γαλλική επαρχία της Valenciennes όπου εργάστηκε.

Με αφορμή την οδό Μαιζώνας θα πληροφορηθούμε στη συνέχεια ποιος ήταν ο απλός στρατιώτης που έγινε στρατάρχης· ο στρατηγός που μας έσωσε από την πανώλη· ο φιλόσοφος «δεκανέας», που έγραψε τη μοναδική μαρτυρία για την πόλη· ο ευγενής, ο οποίος «κατέλαβε» το φρούριο· ο συνταγματάρχης, που ήρθε πέντε φορές για να πολεμήσει· από την Καβάλα Αιγύπτιος που «προκάλεσε» την απελευθέρωση· ο ζωγράφος, ο οποίος αποτύπωσε μοναδικά αρχαία μνημεία και γλυπτά.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης η Αγία Σοφία, το πρώτο χριστιανικό μνημείο στη χώρα, οι ενδυμασίες και τα «σπίτια» των πρώτων Πατρών, η σύνθεση



Πάτρα, οδός Μαιζώνος.

του αρχικού πληθυσμού της Πάτρας, πώς η πρώτη εφημερίδα έφτανε μέχρι τη Νέα Υόρκη και τη Μόσχα, πόσοι γάλλοι στρατιώτες πέθαναν στην Ελλάδα, από πότε και με ποιον τρόπο αρχαία αγάλματα βρέθηκαν στο Λούβρο, ποια ήταν η μοναδική μάχη των Γάλλων που είχε νεκρούς, πότε υψώθηκε για πρώτη φορά η ελληνική σημαία, για ποιον συγκεντρώθηκε αυθόρμητα ο λαός για να τον αποχαιρετίσει, σε ποιον αναφέρθηκε εκτενέστατα ο Π. Κανελλόπουλος, γιατί ο Κολοκοτρώνης έδωσε εντολή να σκοτώσουν τον Νενέκο, ποια ήταν η επιστημονική αποστολή, ποιος ο ρόλος της και τα αποτελέσματά της, ποια υπήρξε η πραγματική συνεισφορά των Γάλλων.

Η προσπάθεια τελικά να αποδοθεί πιο ολοκληρωμένη η εικόνα εκείνων των —όχι και τόσο μακρινών— καιρών συμπεριέλαβε και τους Γάλλους που έφτασαν στον ελληνικό χώρο από τον 16ο αιώνα και έμειναν έως την αποχώρηση του μεγάλου στρατάρχη από τον Μοριά. Θεωρήθηκε πως αξίζει τον κόπο να επεκταθεί η μελέτη στη γενικότερη «συμπεριφορά» των Γάλλων, αφού σε ό,τι αφορά το ελληνικό ζήτημα υπάρχει σαφής διαφοροποίηση και προσέγγιση στις ενέργειες της επίσημης γαλλικής κυβέρνησης, όπως απεικονίστηκε τόσο από τον απλό γαλλικό λαό, όσο και από τους γάλλους περιηγητές, οι οποίοι επισκέφθηκαν διαχρονικά τον ελληνικό χώρο.

Οι περισσότεροι Γάλλοι, οι οποίοι έρχονταν στην Ελλάδα για τέσσερις περίπου αι-



Στο ξεκίνημα του 20ού αιώνα: Από τη γωνία Μαιζώνος και Ερμού προς την Πλατεία Εθνικής Αντίστασης (Βασ. Όλγας). Ο Στεφ. Θωμόπουλος γράφει για την οδό Μαιζώνος ότι «ονομάσθηκε έτσι από της συστάσεως των Δήμων, διότι αυτή και την προέκτασή της άνοιξαν οι Γάλλοι το 1828».

ώνες, επισκέπτονταν την περιοχή ως περιηγητές, ως προσκυνητές, από περιέργεια, για επαγγελματικούς λόγους, ως απεσταλμένοι εκδοτών και για να γράψουν τις ταξιδιωτικές εντυπώσεις τους. Υπήρχαν βέβαια και οι τυχοδιώκτες και αρχαιοκάπηλοι αλλά και οι απεσταλμένοι της γαλλικής κυβέρνησης. Από την άλλη πλευρά, το επίσημο κράτος της Γαλλίας ασχολήθηκε με το θέμα της Ελλάδας για τους δικούς του λόγους, που έχουν άμεση σχέση με την εξωτερική επεκτατική πολιτική της χώρας. Βέβαια, για να είμαστε δίκαιοι, στην παρέμβαση της Γαλλίας υπέρ των Ελλήνων έπαιξε σημαντικό ρόλο η συμπάθεια του γαλλικού λαού προς τους επαναστατημένους Έλληνες. Συμπάθεια και εκτίμηση που στο μεγαλύτερο μέρος τους είχαν μεταφερθεί και εμποτιστεί στη γαλλική κοινή γνώμη χάρη στους περιηγητές.

Εκ των υστέρων και με την ολοκλήρωση της μελέτης μας, οφείλουμε να επισημάνουμε, ανεξάρτητα από τους επεκτατικούς λόγους που επέβαλαν στη Γαλλία να παρέμβει στον ελληνικό χώρο, δύο πρόσθετα στοιχεία. Το πρώτο είναι πως αν οι συγκυρίες δεν ήταν ευνοϊκές και δεν υλοποιούνταν η γαλλική επέμβαση, η Ελλάδα θα είχε σοβαρά προβλήματα στην προσπάθειά της να γίνει ελεύθερο κράτος, μιας



Το Δημαρχείο της Πάτρας το 1903 κατά τον εκδότη Χρήστο Βαριάτζα, από τις Συλλογές Καρποστάλ Πάτρας του Νίκου Μολόχα. Στο ίδιο κτίριο στεγάζεται το Δημαρχείο έως σήμερα.

και η διχόνοια είχε σχεδόν καταστρέψει τους αγώνες και τις θυσίες ολόκληρου του έθνους. Μην ξεχνάμε πως το 1828 ως ελληνικό κράτος λογίζονταν το Ναύπλιο, ο Πόρος, η Αίγινα, ο Ισθμός της Κορίνθου, μια περιοχή μεταξύ Ελευσίνας και Μεγάρων και λίγα νησιά στο Αιγαίο. Εκείνη την κρίσιμη στιγμή καταγράφονται οι Μανιάτες, ο Κολοκοτρώνης και οι Γάλλοι ως οι σημαντικότερες (όχι οι μοναδικές βέβαια) «λέξεις κλειδιά» που κράτησαν το όνειρο ζωντανό και οδήγησαν τη χώρα στην ελευθερία.

Δεύτερον, θα πρέπει να επισημανθεί μια αίσθηση συμπάθειας προς τους γάλλους στρατιώτες. Τιμούμε τους 1.600 απλούς στρατιώτες, οι οποίοι, αν και δεν έπεσαν όλοι στο πεδίο της μάχης, δεν επέστρεψαν ποτέ στην πατρίδα τους και έχασαν τη ζωή τους λόγω κακουχιών στον Μοριά. Αντίστοιχη τιμή αξίζει και στους φιλέλληνες, οι οποίοι (για τους δικούς τους λόγους) ξεκίνησαν από την πατρίδα τους, ήρθαν στην Ελλάδα να πολεμήσουν για την ελευθερία της και έπεσαν στο πεδίο της μάχης εναντίον των Τούρκων. Αντίθετα, όπως θα αποδειχθεί μετέπειτα, υπήρξαν και περιπτώσεις «φιλελλήνων κατά παραγγελία», ακόμα και υστερόβουλων. Ο Μαιζών, ο οποίος σε αρκετές περιπτώσεις φέροθηκε σαν κατακτητής εκτελώντας εντολές της χώρας του, τελικά φαίνεται πως επηρεάστηκε και εντυπωσιάστηκε από τον αγώνα των Ελλήνων, αγάπησε την Ελλάδα και τους Έλληνες. Αυτό τουλάχιστον μαρτυρούν τα γραπτά του. Ίσως, λοιπόν, να του πρέπει η τιμή και η αξία να τον μνημονεύουμε καθημερινά στο διάβα μας στην πόλη.

Στο βιβλίο γίνεται μια καταγραφή γεγονότων όπως αυτά μας μεταφέρονται από πηγές της εποχής, απογυμνωμένα από υπερβολές, φανατισμούς, πολιτικές σκοπιμότητες, προσωπικά συμφέροντα. Τα ιστορικά γεγονότα προσεγγίζονται με μεγαλύτερη ακρίβεια. Εξάλλου, σήμερα μπορούμε με ψυχραιμία να προσεγγίσουμε και να διακρίνουμε τους μύθους που τόσα χρόνια έχουν επικρατήσει. Τα 185 χρόνια που παρήλθαν έκτοτε μάς δίνουν τη δυνατότητα πιο σωστής εκτίμησης και ορθότερης διατύπωσης συμπερασμάτων για ασφαλή προσέγγιση της πραγματικότητας.